

*Ненад Спасојевић**
Институт за политичке студије

СТАВОВИ ГРАЂАНА О СОЦИЈАЛНИМ РАДНИЦИМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Сажетак

Посао социјалног радника има изузетно важну улогу за грађање сваке државе. Широки опуси обавеза, али пре свега одговорности које посао социјалног радника са собом носи, чине овај позив посебно значајним за једно друштво. Међутим, и поред великог друштвеног значаја, стварност за социјалне раднике је често потпуно другачија. Последњих година социјални радници у Србији били су изложени бројним нападима како вербалне, тако и физичке природе. Деловањем различитих актера, временом се на занимање социјалног радника у Србији почело све више гледати са негативним конотацијама што је довело и до стварања бројних предрасуда о запосленима у овој области. Аутор овог рада жели да представи значај институције социјалног радника за друштво у Србији, али и да испита бројне проблеме са којима се ови запослени свакодневно сусрећу. Сходно томе биће представљени резултати квалитативног истраживања реализованог кроз примену онлајн методе за прикупљање података. Применом добијених података из истраживања анализираће се ставови грађана Србије о бројним питањима у вези са социјалним радницима. То се првенствено односи на њихова виђења о значају који социјални радници имају за њих, али како грађани перципирају свеучесталију деградацију и угрожавање социјалних радника, као и улогу медија у том процесу, а све у циљу комплетније анализе ове теме.

Кључне речи: социјални радници, Република Србија, ставови грађана, деградација, истраживање јавног мњења.

* nenadspasojevic96@gmail.com

** Овај чланак је настао као резултат научноистраживачког рада у оквиру Института за политичке студије који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

НАСТАНАК И РАЗВОЈ СОЦИЈАЛНОГ РАДА – ТЕОРИЈСКЕ ПОСТАВКЕ

Као један од основних облика људског деловања издваја се оно које се заснива на пружању неопходне помоћи онима којима је она потребна. Различити облици социјално-хуманитарних, али и бројних других активности у пружању помоћи везују се за оно што нам је данас познато као социјални рад. Иако се основе социјалног рада могу пронаћи далеко у прошлости, ипак се значајнији корени ове професије могу се пронаћи од 19. века. Тако се као пример полазних основа деловања социјалног рада може узети Удружење добротворних организација (Charity Organization Societies). Наиме, са растом индустријализације и урбаних средина у западним земљама, дошло је и до настанка бројних проблема, али и отуђења и распада породица. Деловањем чланова и забринутих грађана дошло је до ширења и стварања под организација које су од краја 70-их година 19. века пружале бројне видове добровољне помоћи онима којима је она била прекопотребна (Hansan 2022).

Са сталним растом друштвено-економских проблема широм тада развијеног света, са посебним фокусом на проблеме проистекле из индустријске револуције, али и утицајем Велике депресије, створиће се основе за убрзани развој дисциплине социјалног рада. Колико је велики утицај економских проблема на социјални рад види се кроз настанак концепта социјалног развоја током 60-их година прошлога века што је у великој мери заслуга Организације уједињених нација. Овај концепт имао је за циљ стварање интегралног социјалног и економског развоја како би се решавали нагомилани проблеми. Идеја са оваквим концептом јесте у превазилажењу постојећих препрека у друштву како би се створили бољи услови за живот свих чланова у заједници, а самим тим спречио развој социјалних проблема (Lakićević i Gavrilović 2012).

Уколико покушамо да пронађемо једну општу дефиницију која одређује социјални рад, као и послове којим се баве ови радници, наилази се на читав спектар различитих, а опет повезаних дефинисања. Према глобалној дефиницији социјалног рада Међународне федерације социјалних радника (International Federation of Social Workers) каже се да је „социјални рад професија заснована на пракси и академска дисциплина која промовише друштвене промене и развој, друштвену кохезију и оснаживање и ослобађање људи. Социјална правда, људска права,

колективна одговорност и поштовање различитости су централни принципи социјалног рада. Подстакнут теоријама социјалног рада, друштвених наука, хуманистичких наука и домородачког знања, социјални рад укључује људе и структуре како би се суочили са животним изазовима и побољшали благостање. Горња дефиниција може бити проширена на националном и/или регионалном нивоу“ (IFSW 2022). С друге стране, америчко Национално удружење социјалних радника (National Association of Social Workers) истиче да се „пракса социјалног рада састоји од професионалне примене вредности, принципа и техника социјалног рада за остварење једног или више следећих циљева: помагање људима да добију конкретне услуге; саветовање и психотерапија са појединцима, породицама и групама; помагање заједницама или групама да обезбеде или унапреде социјалне и здравствене услуге; и учешће у законодавним процесима. Пракса социјалног рада захтева познавање људског развоја и понашања; друштвених, економских и културних институција; и интеракције свих ових фактора“ (NASW 2022).

Наспрам дефиниција о социјалном раду, према међународном дефинисању, истиче се да се социјални радници пре свега баве следећим (Јовановић 2015):

„- пружањем подршке и помоћи корисницима (појединцима, породицама, групама и заједницама) за решавање проблема у вези са задовољавањем животних потреба, проблема социјалног функционисања и кризних ситуација;

- радом на смањењу социјалних и других неједнакости;

- унапређењем политика у области људских права;

- подизањем стандарда и доступности одређених облика социјалних услуга и помоћи;

- утицајем на правно уређење и развој социјалне политике и остваривање социјалне правде.“

ПОЗИЦИЈА И ЗНАЧАЈ СОЦИЈАЛНИХ РАДНИКА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

У Србији је све већи број аутора који се баве изучавањем теме социјалног рада и са њом повезаних тема. Тако у погледу дефинисања социјалног рада аутори Милосављевић и Бркић истучу да је „социјални рад професионална делатност, којом се на стручан начин, специфичним методама и техникама, пружа помоћ и подршка, појединцима, друштвеним групама и заједници, да посредством властитих потенцијала, преовладавају животне проблеме са којима

се суочавају“ (Milosavljević и Brkić 2010). Из ове дефиниције се може јасно издвојити и то колики заправо значај социјални рад има за једну заједницу. Наиме, решавањем проблема који има неки појединац или одређена група унутар заједнице доводи и до решавање проблема који се односи и на заједницу. Решавањем тих проблема унутар заједнице заправо се помаже и самој заједници и свим њеним члановима (Brkić 1997).

Систем социјалне заштите у Србији обухваћен је реформом и процесом децентрализације, али уз искључивање принципа субсидијаритета којим се предвиђа да послове преузме онај ниво власти који је најближи грађанима. Самим тим Србија је и даље неспремна за комплетну децентрализацију у овој области а самим тим и за потпуно усклађивање са ЕУ (Ђорђевић 2019). Законом о социјалној заштити из 2011. године одређена је децентрализација дела послова, те је тако створен мешовити систем где је децентрализовани приступ окренут ка пружању веће креативности и самосталности која стоји на располагању институцијама и службама на локалу (ZSZ 2011). У институционалном погледу најважнији актер свакако су Центри за социјални рад које оснивају локални органи власти, али чији рад финансира ресорно Министарство (Ђорђевић 2019). На овај начин стварају се основе да у свакој општини или граду постоје поменути центри те да се путем њих пружа неопходна социјална помоћ у Србији.

Сходно претходно наведеном јасно се профилише потреба за постојањем и социјалних радника у Србији. Колико је ово занимање важно за друштво у Србији говори и чињенице о броју социјалних радника, али и других занимања задужених за решавање друштвено-социјалних проблема у заједници. У прилог томе говоре и подаци из истраживања реализованог током 2014. године, којим је испитивана потреба за радницима у домену социјалне заштите у наредним годинама. Према подацима из овог истраживања указано је на то да ће динамика промена у наредних пет година у погледу запослених најизраженија бити када су у питању профили попут педагога, психолога, али и социјалних радника. Поред стандардне потребе за новим кадровима, додатни разлог за то јесте повећан број лица која су у претходним годинама тражила неки вид помоћи односно услуга у Центрима за социјални рад. Додатни проблем ствара и то што у многим центрима није дошло до запошљавања стручних радника међу којима су и социјални радници, што само отежава и онако преоптерећен рад ових центара (Цамоња Игњатовић и Жегарац 2014).

Уз сада већ стандардне проблеме са преоптерећеношћу центара, јављају се и потребе за већим бројем квалификованих социјалних радника који би радили у овим центрима с обзиром на то да подаци Националне службе за запошљавање показују да је веома мали број социјалних радника који чекају на посао. Из потребе за већим бројем висококвалификованог и стручног кадра у области социјалног рада, током 2016. године су усвојени стандарди за образовање социјалних радника у Србији. Циљ овог пројекта, који је део TEMPUS програма ЕУ, био је да се створе и развију додатни студијски програми на основним и мастер академским студијама. Тако би поред унапређења постојећег програма на Универзитету у Београду, дошло до отварања нових програма на Универзитетима у Нишу и Новом Саду (Хрнчић и Жегарац 2018). Овакви програми указују колико је важно децентрализовати и по питању стицања знања област социјалног рада, али исто тако и колико су велике потребе за овим радницима у Србији. Из свега наведеног може се закључити да је потреба и важност социјалних радника за друштво у Србији изузетно велика.

ДЕГРАДАЦИЈА СОЦИЈАЛНИХ РАДНИКА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И УЛОГА МЕДИЈА У ТОМ ПРОЦЕСУ

Социјални радници се сусрећу са бројним изазовима у свом послу. Међутим, на њихове потребе се ретко кад гледа са одговорима и чињенице указују на то да ови радници поред тога што обављају захтевне послове имају бројне успутне проблеме које им тренутни систем ствара. С друге стране, ретко се има слуха на ове проблеме, а социјални радници у Србији имају велики број примедби. Тако је једно квалитативно истраживање из 2017. године показало да социјални радници сматрају да о њима постоји врло негативна слика у друштву и да ресорно Министарство не ради на томе да се та слика промени. Поред тога као велики проблем истиче се и недовољно развијена међусекторска сарадња са другим институцијама, али и бројна папирологија и администрација која уз недовољан број кадрова ствара велике муке за социјалне раднике у Србији. На крају ту су и проблеми повезани са безбедношћу и ризиком по живот које су ови радници истакли. (Михајловић Бабић, Деспотовић и Ђаковић 2019.). Спојем преоптерећења послом, као и недовољним бројем колега у њиховој и сродним струкама, а на све то и грађана који о овим радницима имају пуно предрасуда

и деградирајућих коментара доводе до тога да се социјалним радницима само додатно отежава посао.

Међутим, поред свега што је претходно наведено, важно је истаћи и неколико, може се слободно рећи екстремних случајева напада на социјалне раднике у претходних пет година У Србији. Поједини су нажалост довели и до фаталних исхода. Случај испред Центра за социјални рад у Раковици из 2017. године представља један од најстрашнијих примера напада на социјалне раднике, а уједно и на жртве породичног насиља. Наиме, у овом случају више пута осуђивани насилник је испред Центра убио своју супругу и дете, а притом повредио и троје запослених у овој институцији (Milivojević, Jaćimović i Bukarica 2019). Овај случај је у јавност донео поново иста питања, одговорност запослених, генерално виђење социјалних радника у очима јавности, али и питање безбедности запослених у овој области.

Последњи у низу напада на социјалне раднике десио се почетком 2021. године у Лајковцу. Одлуком социјалне раднице из Центра за социјални рад у Лајковцу, којом је утврдила потребу да се једна особа смести у установу социјалне заштите изазвала је незадовољство код сестре те особе. Нападнута социјална радница била је поливена соном киселином од стране поменутог особе (B92 2021). Овакви напади на социјалне раднике повлаче са собом бројна питања која се тичу безбедности свих оних који обављају послове социјалне заштите. Улога органа попут ресорног Министарства, али и локалних институција очито да није у довољној мери ангажована на развијању система превенције оваквих и сличних напада. Сходно томе у наредном периоду је неминовно потребно уложити далеко веће напоре како би се напади на социјалне раднике спречили.

Као што се може видети из приложеног, посао социјалних радника у Србији не само да је преоптерећен бројним предметима које мали број запослених решава свакодневно, него су социјални радници и жртве веома опасних напада. Самим тим социјални радници су доведени у ситуацију да обављајући свој посао излажу и своје животе опасности.

Извештавањем медија по питању тема повезаних са социјалним радницима и центрима за социјални рад у Србији ствара се додатни проблем за ове раднике. Неректо се дешава да се из медијских текстова може прочитати како су социјални радници насилници, особе без емоција, нестручни, али и корумпирани и непрофесионални. Уз сензационалистичке наслове само се додатно ствара анимозитет према овим радницима о којима су већ створене

бројне предрасуде. С друге стране, потребно је више причати о ситуацијама у којима се ови радници налазе на терену, али и њиховим потребама, које се пре свега односе на растеређивање Центара и других установа сходно великом броју посла, који је често праћен бројним проблемима (Marković 2020). Неспорно је истаћи да међу социјалним радницима има и оних који у свакодневном раду направе и грешке, али је исто тако приметно да медији такве примере дочекају са више пажње.

Све што је претходно истакнуто јасно указује да су социјални радници у Србији у великој мери деградирани. Занимање социјалних радника се представља у јавности у врло негативном контексту, што само отежава посао овим радницима. Медији неминовно имају велику улогу у стварању такве слике о овим радницима, што је потребно што пре променити, како би се и степен деградације социјалних радника свео на минимум.

ИСТРАЖИВАЊЕ О ПОЛОЖАЈУ СОЦИЈАЛНИХ РАДНИКА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Методологија и узорак истраживања

Узимајући у обзир све до сада наведено, а у циљу провере стања на терену, спроведено је једно опсежно истраживање јавног мњења. Студенти друге године са Факултета политичких наука смера социјални рад и социјална политика, спровели су заједно са наставним кадром истраживање под називом „Ставови грађана о социјалним радницима у Републици Србији“.¹ Истраживање је реализовано у периоду од 17.04. до 28.04.2021. године на територији Републике Србије. Како је пандемија вируса COVID-19 и била у току, учесници овог истраживања попуњавали су и слали своје одговоре путем *Google online* упитника. Као што се може видети истраживање је спроведено анкетним испитивањем применом онлине анкета за прикупљање података (CAWI). Упитник се са састојао од питања 22 питања затвореног, отвореног и мешовитог типа, а укупно је попуњено 1.114 упитника, послатих из свих крајева Републике Србије. Добијени подаци обрађивани су помоћу специјализованог програма за обраду података Statistical Package

¹ Истраживање су спровеле студенткиње и студенти Факултета политичких наука Универзитета у Београду, са друге године основних академских студија смера социјална политика и социјални рад, а у склопу својих наставних активности током летњег семестра на предмету *Методологија политиколошких истраживања са статистиком*.

for the Social Sciences – SPSS. Путем дескриптивне статистике анализирани су основни подаци, док су применом инференцијалне статистике дубље обрађене одређене групе одговора учесника овог истраживања (IBM 2020).

Идеја са овим истраживањем била је да се испитају мишљења становника Србије обухватајући подједнако оба пола и различите старосне, географске, образовне и друге категорије, како би се на основу стратификованости података добили што прецизнији резултати. На основу постављених питања може се истаћи да су полазне претпоставке овог истраживања биле усмерене на однос грађана, односно испитаника према социјалним радницима, као и на то како они перципирају њихов значај и тренутни положај. Међу полазним претпоставкама које су биле циљ испитивања јесу те да грађани препознају у одређеној мери значај социјалних радника, да имају висок степен негативног мишљења о њима, као и да су медији ти који у значајном домену стварају такву слику о њима.

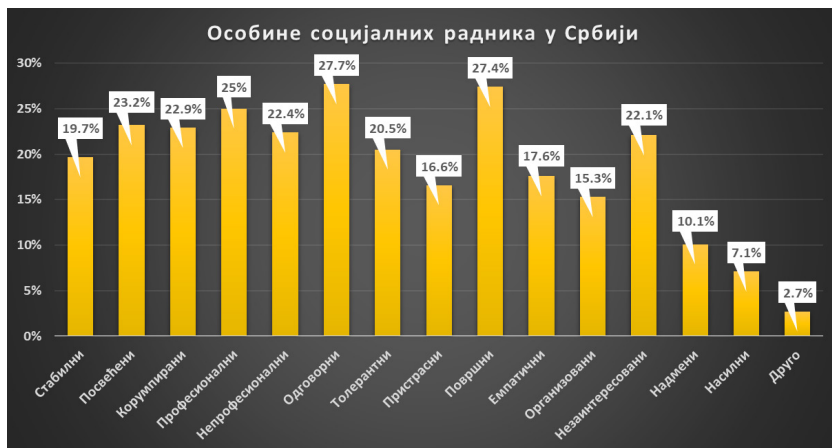
Резултати истраживања

Када се гледају конкретна питања која су се односила на оно што су биле полазне претпоставке испитивања путем овог истраживања потребно је истаћи следеће резултате. Наиме на отвореном типу питању у којем је било понуђено неколико одговора, као и могућност дописивања одговора испитивано је које су то три главне особине социјалних радника у Србији?² Бирајући између више понуђених одговора испитаници су истакли скоро уједначене одговоре када су у питању крајности позитивних и негативних особина социјалних радника у Србији. Такође, занимљиво је и то да се ниједна од понуђених карактеристика не издваја у односу на остале, већ да су углавном грађани подједнако бирали понуђене одговоре. Тако се као најизраженије по броју одговора испитаника издвајају: одговорност са 27,7%, али на другој страни ту је став да су социјални радници површни, што иситче 27,4% испитаника. У нешто мањем проценту ту су одговори да су социјални радници професионални – 25%, посвећени 23.2%. С друге стране, као негативни одговори издвојили су се корумпираност са 22.9%, непрофесионалност са 22.4% и незаинтересованост са 22.1% одговора. Међу особинама које су имале најмање одговора

2 Напомена: у овом виду мешовитог питању могуће је било изабрати више од једног одговора (максимално 3), те приликом анализе укупни збир свих одговора испитаника износи више од 100%.

издвајају се надменост са 10.1% и насилност са 7.1%. Као што се може приметити на основу одговора, грађани су у подједнакој мери истицали и позитивне и негативне особине социјалних радника у Србији, те према добијеним резултатима се не издвајају у већој мери позитивне или негативне особине.

Графикон 1. Особине социјалних радника у Србији по оценама испитаника

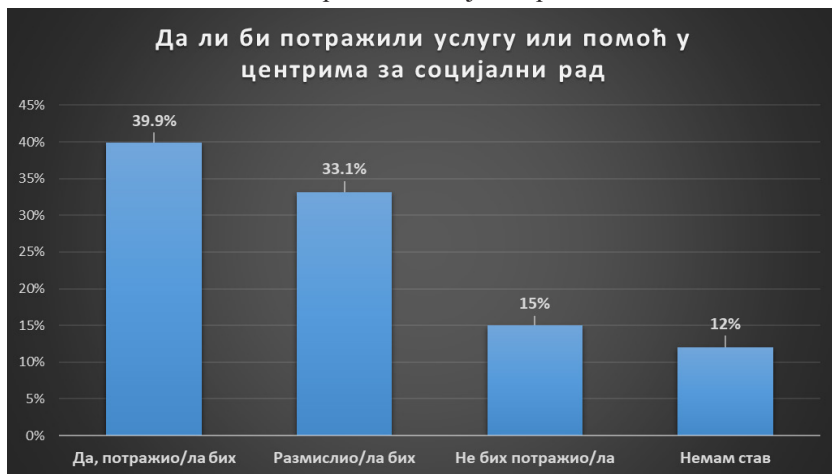

Извор: Обрада аутора

Једно од питање које се односило на саме испитанике гласило је уколико би Вам била потребна социјална услуга или помоћ, да ли бисте је потражили у центрима за социјални рад? Идеја са оваквим питањем је вишеструка. Наиме у Србији се често може чути како је посета психологу или социјалном раднику знак да је особа која затражи помоћ или услугу од наведених професија и неком озбиљном проблему. Нажалост често се на овакве особе гледа са подсмехом, чуђењем или ниподаштавањем, те се на тај начин ствара један вид предрасуда према појединим грађанима. С друге стране, идеја са овим питањем је да се види како грађани виде одлазак код социјалних радника из своје перспективе, односно да ли би отишли за помоћ или ипак имају неку одбојност према центрима за социјални рад. Веома висок проценат од чак 2/5 испитаника је истакао као одговор да би у случају потребе потражили услугу или помоћ од социјалних радника из центара за социјални рад. С друге стране, 15% испитаника је став да то не би учинило. Висок проценат од чак 1/3 испитаника, тачније 33.1% њих, одговорили су да би размислили да ли би се обратили за помоћ или неку услугу, док још

12% грађана по овом питању није имао став. Иако је по одговорима грађана висок проценат оних који би се обратили неком из центра за социјални рад за неки вид помоћи или услуга, ипак треба да забрине 15% оних који то ипак не би учинили уколико би им то можда било неопходно. То значи да је скоро сваки седми испитаник против могућности да потражи неки вид услуге или помоћи у центрима за социјални рад. Разумљиво је да поједине особе желе да реше саме или уз помоћ ближњих и пријатеља поједине проблеме, ипак треба да нас забрине и могућност да је проценат таквих особа чак и већи. Разлог за то је веома висок проценат оних који би размислили о тражењу помоћи и услуга, односно додатних 12% оних грађана који по овом питању нису имали став. Неспорно је да није исто размишљати о овом питању у датом моменту и у ситуацији када би се испитаник нашао у ситуацији да му је заиста потребна помоћ. Међутим, може се претпоставити да многи од испитаника по овом питању заузимају помирљив, односно неутрални став, те да зато нису истакли да ли би или не би потражили помоћ.

Графикон 2. Однос испитаника према тражењу услуга и помоћи у центрима за социјални рад

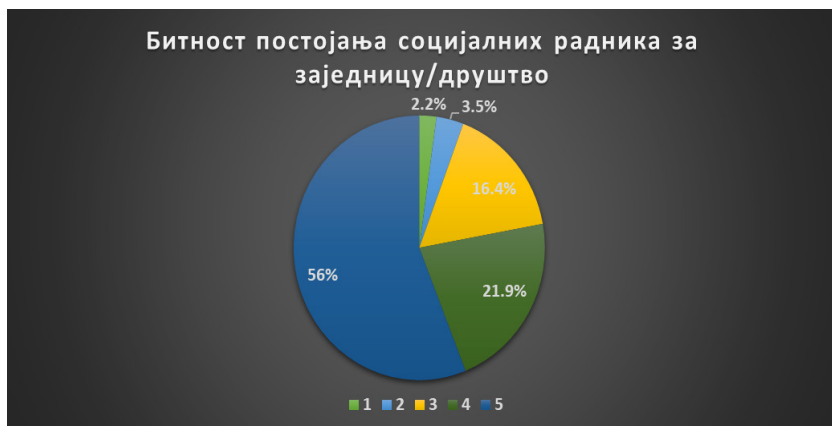

Извор: Обрада аутора

На питање о битности постојања социјалних радника за једну заједницу односно друштво, грађани који су учествовали у истраживању давали су своје оцене са скале од 1 до 5. Највећи број испитаника био је става да је постојање социјалних радника веома битно за једну заједницу, те је тако њих 56% дало највишу

оцену 5. Нешто изнад 1/5 испитаника, тачније њих 21.9% дало је оцену 4 са скале битности овог занимања. Далеко мањи проценат био је оних испитаника који су важност овог занимања оценили оценама 1-2-3. Укупно ове три оцене не прелазе ни ¼ одговора свих испитаника овог истраживања. Збирно гледано преко ¾ испитаника овог истраживања истакло је оценама 4 и 5 важност постојања социјалних радника за заједницу и друштво у Србији. Ово свакако указује на то да грађани и поред тога што за социјалне раднике сматрају да имају поједине негативне особине, као и да одређени проценат испитаника не би затражио помоћ од социјалних радника, ипак сматрају социјалне раднике битним за друштво у Србији. У прилог томе иде и податак да је просечна оцена у одговорима испитаника у овом питању била високих 4,26 што јасно указује да грађани препознају значај ових радника.

Графикон 3. Колико је важно постојање социјалних радника према ставовима испитаника

Извор: Обрада аутора

Као што је у претходном делу рада истакнуто, у последњих неколико година социјални радници су све чешће били изложени неком виду напада. Некада су то вербални, а некада и физички насртаји на људе који обављају неки од бројних задатака из свог посла. Тај негативни тренд је и даље присутан у Србији, а најгора јесте чињеница да се може сваког дана десити неки нови случај насиља. Посебно је висок ризик за напад на социјалне раднике који морају реаговати на поједине случајева високог ризика. Сходно томе на питање грађанима да ли сматрају да је посао социјалног радника у Србији данас међу угроженијим занимањима одговори

су јасно потврдили још једну од полазних претпоставки овог истраживања. Резултати истраживања показали су да је највећи број испитаника, односно 37.5% њих става да су делимично сагласни по питању степена угрожености занимања социјалног радника у Србији. 24% испитаника одговорило да сматра да је ово занимање међу најугроженијим. С друге стране, 14.2% испитаних учесника истраживања сматра да социјални радник није угрожено занимање, а висок проценат од 22.8% њих нема став по овом питању. Неопредељених испитаника био је висок проценат у овом истраживању што се може повезати са тиме да они нису упућени у то чиме се тачно баве социјални радници, да не знају за неке примере насиља над овим радницима, или да једноставно немају ширу перспективу о степену угрожености и поштовању радних права радника у Србији. Тако се долази до податка да је далеко већи проценат оних испитаника који у потпуности или делимично става да су социјални радници међу угроженијим запосленим грађанима у Србији. На тај начин јасно се може закључити и да се о безбедности социјалних радника не води довољно рачуна, те да је неопходно у наредном периоду више пажње посветити превенцији различитих видова напада на ове особе.

Графикон 4. Колико је посао социјалних радника угрожено занимање

Извор: Обрада аутора

Када се говори о степену угрожености занимања социјалних радника у Србији врло је важно истаћи и улогу коју медији и њихово извештавања могу имати у том погледу. Већ се могло приметити на основу одговора на претходно питање да је посао социјалног радника међу угроженијим занимањима у Србији. Истраживањем је поред угрожености обухваћено и мишљење испитаника о томе да

ли медијско извештавање у Србији ствара предрасуде о деловању социјалних радника. На основу обрађених података јасно се издвоио став испитаника да медији својим извештавањем стварају предрасуде о раду и самим социјалним радницима. Наиме, укупно 34.5% испитаника овог истраживања сматра да медији својим извештавањем стварају предрасуде о раду социјалних радника. Највећи проценат испитаника, тачније њих 35.1%, сматра да медији у Србији делимично утичу на стварање предрасуда о раду социјалних радника. Збирно, ова два одговора показују да заправо огроман проценат грађана сматра да медији утичу у великој или одређеној мери на стварање негативних перцепција о социјалним радницима код грађана. С друге стране, свега 14.2% испитаника сматра да медији немају утицај на негативну представљеност социјалних радника у јавности, док додатних 16.2% испитаних грађана нема став о постављеном питању. На основу оваквих одговора испитаника може се установити да велики број грађана, тачније преко 2/3 њих, има став да су медији у Србији заслужни у потпуности или делимично за постојање предрасуда о раду социјалних радника. Овакав закључак потврђује полазне претпоставке истраживања, што само указује на то да многи грађани увиђају веома неповољан однос када је медијско извештавања иначе у питању.

Графикон 5. Однос медија кроз извештавање о раду социјалних радника и стварање предрасуда кроз извештавање

Извор: Обрада аутора

ЗАКЉУЧАК

Социјални радници су неспорно веома важни за функционисање једног друштва. Иако се њихова улога у јавности често не препознаје у довољној мери, као и то да многи имају погрешно мишљење о томе чиме се ови радници баве, они ипак свакодневно раде на бројним предметима који су често веома незахвални за решавање. Међутим, бројне предрасуде које постоје о раду ових радника само додатно отежавају њихове свакодневне активности. Узгред то може довести и до неких врло непријатних тренутака у њиховом раду. Сходно томе, циљ овог рада био је да се представи институција социјалног радника, али и да се кроз реализовано истраживање ближе стекне увид у то какву слику грађани Републике Србије имају о овим радницима.

На основу добијених података може се видети да је више од половине испитаника рекло да је професија социјалног радника битна за једну заједницу. Чак и просечна оцена од 4,26 говори у прилог томе да је по мишљењу испитаника, битно за једну заједницу постојање занимања социјалног радника. Посебно је интересантно то које им особине придају, јер је на основу одговора скоро уједначен проценат позитивних и негативних одговора које су у оценама дали испитаници. Мишљење о социјалним радницима је доста подељено, али охрабрујући је податак да би значајан удео грађана потражио услугу или помоћ социјалних радника уколико би им она била потребна. Оно што ипак овде забрињава јесте и значајан број њих који би о томе размислио, као и они који су изразили став да то не би учинили, што указује да у Србији и даље постоји велико неповерење међу грађанима у рад појединих веома значајних институција. Резултати ове анкете показују и то да велики број испитаника сагласан у потпуности или делимично да су социјални радници у Србији угрожени током свог рада. То указује да грађани у великој мери увиђају да су социјални радници у Србији угрожени и изложени сталним притисцима током свог посла. И по питању медисјког извештавању могло се видети колико се о социјалним радницима ствара предрасуда. Посебно је забрињавајуће што те предрасуде касније могу прерасти у нешто негативнији однос према овим радницима.

Полазне претпоставке за ово истраживање у великој мери су се показале као оправдане, а донекле су подаци и изненадили. Ово указује на значајан простор да се у будућности поправи тренутна ситуација. То пре свега значи да би требао да се ради више на имиџу

социјалних радника у јавности, али и да се овим радницима омогуће безбеднији и бољи услови за рад. Посебно је важно радити на томе да се превентивно делује на смањењу насиља над социјалним радницима, као и да у таквом деловању медији измене своју слику приликом извештавања. На тај начин би се остварио значајни помак од тренутног положаја ових радника у Србији.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Ђорђевић, Снежана. 2019. „Улога локалне самоуправе у области социјалне заштите – учење из искуства“, *Социјална политика*, 54 (2): 9-26. doi: 10.22182/sp.22019.1.
- Михајловић, Бабић Сузана, Милена Деспотовић и Марина Ђаковић. 2019. „Процена изазова за професију социјалног рада од стране социјалних радника у Републици Србији“, *Социјална политика*, 54 (1): 29-50. doi: 10.22182/sp.12019.2.
- Хрнчић, Јасна, и Невенка Жегарац. 2018. „Програми обуке за менторе практичне обуке у области социјалног рада и социјалне политике“, *Социјална политика*, 53 (1): 87-98. doi: 10.22182/sp.12018.5.
- Џамоња Игњатовић, Тамара, и Невенка Жегарац. 2014. „Потребе за кадровима у социјалној заштити и области друштвених делатности улокалним самоуправама у Србији“, *Социјална политика*, 49 (3): 79-100. doi: 10.22182/sp.32014.5.
- B92. 2021. „Socijalna radnica iz Lajkovca isprskana sonom kiselinom“, *B92*, Poslednji pristup 20. januar 2022. https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2021&mm=03&dd=01&nav_category=16&nav_id=1819766.
- Brkić, Miroslav. 1997. „Civilno društvo, nevladine organizacije i socijalni rad.“, U *Socijalni rad i socijalna politika : zbornik radova*, ur. Drenka Vuković, 289-302. Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Hansan, John. E. 2022. „Charity Organization Societies: 1877-1893“, *Virginia Commonwealth University*, <https://socialwelfare.library.vcu.edu/eras/civil-war-reconstruction/charity-organization-societies-1877-1893/>.
- IBM. 2022. „IBM to Acquire SPSS Inc. to Provide Clients Predictive Analytics Capabilities“, *IBM*, Poslednji pristup 24. januar 2022. <https://www-03.ibm.com/press/us/en/pressrelease/27936.wss>.

- International Federation of Social Workers [IFSW]. 2022. „Global definition of social work“, *International Federation of Social Workers*, Poslednji pristup 16. januar 2022. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>.
- Jovanović, Natalija. 2015. „Kvalitativna analiza potreba za socijalnim radnicima u niškom zdravstvu.“ U *Obrazovanje u oblasti socijalnog rada i socijalne politike za XXI vek*, ur. Nevenka Žegarac i Jelisaveta Todorović, 61-74. Niš: Univerzitet u Nišu.
- Lakićević, Mira, i Ana Gavrilović. 2012. *Socijalni razvoj i planiranje*. Beograd: Fakultet političkih nauka : Čigoja štampa.
- Marković, Radmila. 2020. „Veljović: Zaposleni u socijalnoj zaštiti su zaboravljeni, sistem je zapušten“, *Danas*, Poslednji pristup 20. januar 2022. <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/veljovic-zaposleni-u-socijalnoj-zastiti-su-zaboravljeni-sistem-je-zapusten/>.
- Milivojević, Anđela, Jelena Jaćimović i Leto Bukarica. 2019. „Nema krivične odgovornosti za ubistvo žene ispred Centra za socijalni rad“, *CINS*, Poslednji pristup 20. januar 2022. <https://www.cins.rs/nema-krivicne-odgovornosti-za-ubistvo-zene-ispred-centra-za-socijalni-rad/>.
- Milosavljević, Milisav, i Miroslav Brkić. 2010. *Socijalni rad u zajednici*. Beograd: Republički zavod za socijalnu zaštitu.
- National Association of Social Workers [NASW]. 2022. „Pratice“, *National Association of Social Workers*. Poslednji pristup 15. januar 2022. <https://www.socialworkers.org/Practice>.
- Zakon o socijalnoj zaštiti [ZSZ], „Službeni glasnik RS“, br. 24/2011.

Nenad Spasojević
Institut for political studies, Belgrade

PUBLIC ATTITUDES TOWARDS SOCIAL WORKERS IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Resume

The job of a social worker plays an extremely important role for citizens of every country. The wide range of obligations, but above all the responsibilities that the job of a social worker brings with it, make this vocation especially important for a society. However, despite its great social significance, the reality for social workers is often completely different. In recent years, social workers in Serbia have been exposed to numerous attacks, both verbal and physical. Through the actions of various actors, over time, the occupation of social workers in Serbia started getting more and more negative attention, which led to the creation of numerous prejudices about employees in this field. The author of this paper wants to present the importance of the institution of social workers for the society in Serbia, as well as to examine the numerous problems that these employees face every day. Accordingly, the results of qualitative research realized through the application of the online method for data collection will be presented. By applying the obtained data from the research, the attitudes of the citizens of Serbia on numerous issues related to social workers will be analyzed. This primarily refers to their views on the importance of social workers for them, but how citizens perceive the increasing degradation and endangerment of social workers, as well as the role of the media in this process, all with a view to a more complete analysis of this topic.

Keywords: social workers, Republic of Serbia, attitudes of citizens, degradation, public opinion research.

* Овај рад је примљен 28. априла 2022. године, а прихваћен на састанку Редакције 25. јун 2022. године.